

утвердженню самобутності держави, її об'єднання спільними інтересами, спільними проблемами, які будуть стимулювати вдосконалення усіх сфер життя населення, нації. Громадянське суспільство – засіб досягнення значних висот у розвитку держави і нації та першості у забезпеченні прав і свобод людини, її приватних інтересів, шляхом обмеження публічної влади та її впливу на населення.

Список використаних джерел

1. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм / А.Р. Крусян. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – С. 64.
2. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм / В.М. Шаповал. – К. : Салком : Юрінком Інтер, 2005. – С. 27.
3. Требін М. Західна модель громадянського суспільства: концептуальний підхід / М. Требін // Гілея. – 2013. – №75. – С. 253-257.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Олькіна О. В.

Трушкіна Анна Дмитрівна

студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Право людини на життя гарантується як Конституцією України, так і міжнародними нормативно-правовими актами і є фундаментальним, невід'ємним правом кожної особи. Воно також тісно пов'язане з правом розпоряджатися своїм життям – самостійно оцінювати ризики, приймати рішення щодо припинення свого життя тощо.

У сучасній Україні у зв'язку з науково-технічним прогресом, курсом на європейську інтеграцію та необхідністю підвищення рівня медичного обслуговування особливо гостро постає проблема легалізації евтаназії. Метою дослідження є всебічний аналіз права на евтаназію як конституційного права людини.

На законодавчому рівні заборона задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя передбачена ч. 4 ст. 281 ЦКУ [1] та п. 2, 3 ст. 52 Основ законодавства про охорону здоров'я України [2].

Евтаназія – дії чи бездіяльність, метою й наслідком яких є позбавлення смертельно хворої людини страждань шляхом завдання їй безболісної смерті. В залежності від характеру дій розрізняють активну та пасивну (негативну) евтаназію, які ще називають «методами наповненого і відкладеного шприца». Активна евтаназія полягає в здійсненні дій, що безпосередньо прискорюють смерть пацієнта. Пасивна евтаназія здійснюється шляхом невиконання дій, які мали б підтримувати життя хворого.

За наміром волі евтаназія може бути свідомою (такою, що здійснюється за прямим волевиявленням хворого), несвідомою (за неможливістю волевиявлення хворого рішення припинити його життя приймають родичі) та примусовою (виконується всупереч волі пацієнта) [3, с. 358]. Останній вид евтаназії навряд чи відрізняється від навмисного вбивства.

Застосування евтаназії слугує здійсненню одного із визначальних принципів існування права – принципу гуманізму, тому що вона є способом позбавлення людини від нестерпних страждань. І якщо фізичні страждання можуть бути зменшені й іншим способом (наприклад, використанням медичних засобів), то душевні страждання людини, яка розуміє, що їй залишилися лічені дні, відчуває страх і не може розраховувати на одужання, зменшити неможливо. В такому контексті відмову від евтаназії можна прирівняти до застосування тортур.

Необхідно зазначити, що ст. 1 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» визначає евтаназію у відношенні до тварин як гуманні методи умертвіння, що виключають передсмертні страждання, а ст. 17 допускає умертвіння тварин, серед іншого, для припинення їхніх страждань, якщо вони не можуть бути припинені в інший спосіб, та уточнює, що умертвіння тварин, що страждають, проводиться негайно, якщо їх страждання неможливо припинити іншим чином [4].

Отже, евтаназія з метою припинення страждань по відношенню до тварин широко застосовується, її гуманність є доказаною. При цьому тварини не можуть висловити своєї думки й дати згоду на цю процедуру, а люди – можуть і дають.

По-друге, заборона евтаназії суперечить принципу забезпечення людської гідності, а отже, прямо порушує ч. 1 ст. 28 Конституції України. Ч. 2 цієї ж статті також вказує, що жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідом [5]. На нашу думку, утримання невиліковно хворої страждаючої людини живою проти її волі можна вважати медичним дослідом, який принижує її гідність.

По-третє, евтаназія є одним із способів здійснення права людини вільно розпоряджатися своїм життям [3, с. 357], а заборона евтаназії відповідно є порушенням цього права, ігноруванням особистих думок, потреб і благополуччя людини, обмеженням її свободи. Неможливість зробити вибір на користь смерті перетворює право на життя в обов'язок жити, не залишає людині можливості відмовитися від цього права.

По-четверте, це право має бути визнане заради тієї частини суспільства, якій воно потрібне. Людина, яка з будь-яких причин є противником евтаназії, може просто не скористатися цим правом, в той час як для людини, яка має об'єктивні причини і бажання застосувати евтаназію, це право є необхідним [3, с. 357].

По-п'яте, існування евтаназії фактично поза правовим полем призводить до того, що нерозв'язаними залишаються й інші питання, наприклад, чи має місце евтаназія у випадку, коли пацієнт самостійно вимикає апарат штучного дихання? Де проходить межа між пасивною евтаназією і відмовою від медичного втручання або активною евтаназією і «гуманним вбивством»?

По-шосте, запобігання порушенням прав людини є однією з цілей сучасного правового регулювання [6, с. 26]. Однак заборона евтаназії не лише не реалізовує цю мету, а й навпаки – зумовлює наведені у доповіді порушення прав людини. Враховуючи це, необхідно юридично закріпити право на евтаназію з метою превенції порушення прав людини.

Роблячи підсумок, необхідно визначити, що право на евтаназію є життєво необхідним, природним правом людини і має бути законодавчо врегульовано. Невиліковно хворі люди повинні мати можливість позбавитися фізичних і душевних страждань і піти з життя гідно. Поки що закон це забороняє, перетворюючи право на життя для цих людей на обов'язок жити і позбавляючи їх вільного вибору, можливості розпоряджатися власним життям. Заборона

евтаназії порушує одразу декілька основних конституційних прав і тому має бути ліквідована.

Право на смерть як невід'ємне й фундаментальне право кожної людини поряд з правом на життя, свободу, гідність, особисту недоторканість має бути закріплено в Конституції України. Через нерозривний зв'язок права на смерть з правом на життя вважаємо за потрібне внести це право до статті 27. Пропонуємо приблизний текст ч. 3 ст. 27 Конституції України: «Право на життя включає в себе право розпоряджатися своїм життям і, як наслідок, право на смерть».

Умови, особливості, коло суб'єктів та детальний процес здійснення процедури евтаназії мають бути додані до Основ законодавства України про охорону здоров'я. Відповідні зміни також мають бути внесені до Цивільного Кодексу України.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 17.10.2018)
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення 17.10.2018).
3. Віткова В. С. Право на медичну допомогу та право на смерть (евтаназію). *Юридичний вісник*. 2014. №6. С. 356–361
4. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006 р. №3447-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (дата звернення 17.10.2018).
5. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 17.10.2018).
6. Батан Ю. Д. До питання про місце превенції у правовому регулюванні // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2017. № 10. С. 25–31.
Науковий керівник: к.ю.н., асистент Віткова В. С.